

Motion till riksdagen 2023/24:2645

av **Niklas Karlsson m.fl. (S)**

Skattepolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skattesystemet ska vara enhetligt, neutralt och likformigt med så få undantag och särregler som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny omfattande skattereform måste genomföras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid en skattereform se över mer långsiktigt hur de som har de högsta inkomsterna och tillgångarna ska kunna bidra mer till den generella välfärden, vilket ökar skattesystemets legitimitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt skattereduktion för personer med sjuk- och aktivitetsersättning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en rättvis skattesänkning för vanligt folk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att justera avtrappningen av jobbskatteavdraget för höginkomsttagare och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tillfällig skatt på bankernas övervinster och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beskattningen av kapitalinkomster redan nu måste ses över och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om större neutralitet i 3:12-reglerna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en beredskapsskatt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkta förutsättningar för kontroll i F-skattesystemet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillfällig justering av subventionsgraden i det ordinarie rotavdraget till förmån för ett förhöjt särskilt rotavdrag för energieffektivisering och klimatinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör underställa riksdagen Tullbefogenhetsutredningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra lagen om riskskatt för kreditinstitut och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet mot skattefusk och skatteundandragande och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet mot arbetslivskriminalitet systematiskt och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att se över de skatterättsliga reglerna för svensk sjöfart och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vi lever i en historiskt osäker tid. Den ekonomiska nedgången och kostnadskrisen slår med full kraft mot hushållen, välfärden och sysselsättningen. Bostadsbyggandet tvärbromsar, arbetslösheten spås öka och tillväxten är negativ. Sverige och svenska folket blir fattigare. En politik för full sysselsättning har varit ett av de viktigaste instrumenten under efterkrigstiden för att åstadkomma ett mer jämlikt och jämställt samhälle. Denna politik har tillsammans med uppbyggnaden av den generella välfärdsstaten varit, och är alltjämt, en av grundpelarna i den svenska folkhemsmodellen. Denna politik har också ett mycket starkt stöd i stora delar av befolkningen.

Full sysselsättning har en avgörande betydelse för hela befolkningens livskvalitet för att minska de sociala och ekonomiska klyftorna i samhället, för att stärka den sociala sammanhållningen och för att garantera löntagarnas ekonomiska och sociala trygghet. Vår grundsyn är att människor vill jobba och vår politik strävar efter att främja det goda arbetslivet – att alla som kan jobba också ska jobba. Genom att fler jobbar ökar skatteintäkterna samtidigt som de offentliga utgifterna minskar. Vår högsta prioritet är därför att få fler i arbete. Genom den välfärd som skatterna finansierar skapar vi möjlighet för fler att delta på arbetsmarknaden. Skattefinansierad förskola, fritids och äldreomsorg gör att fler kan kombinera familj och yrkesliv. Skattefinansierade utbildningsinvesteringar höjer produktiviteten och förbättrar matchningen på arbetsmarknaden. Skatteuttaget möjliggör på så sätt ett högt arbetskraftsdeltagande och ett högt välstånd.

Den ekonomiska politiken för att uppnå full sysselsättning går hand i hand med en skattepolitik som finansierar vår gemensamma välfärd och viktiga samhällsinvesteringar. Det finns ett tydligt samband mellan vilken kvalitet vi kan ha i skolan, sjukvården, äldreomsorgen och rättsväsendet och hur mycket vi gemensamt betalar i skatt. När ekonomin växer år för år ökar skatteintäkterna och ett reformutrymme kan skapas. För att upprätthålla kvaliteten i den offentliga verksamheten behöver en stor del av reformutrymmet också användas för det ändamålet.

Skattesystemet och finansieringen av välfärden

Under den moderatledda regeringen 2006–2014 sänktes de totala skatterna med över 140 miljarder kronor. Till stor del genomfördes skattesänkningarna för lånade pengar. Detta var djupt problematiskt eftersom de underskott de lämnade efter sig minskade

möjligheterna att finansiera välfärden och samhällets förmåga att ta itu med samhällsproblemen.

Skattesystemets huvudsakliga uppgift är att säkerställa tillräckliga skatteintäkter för att finansiera välfärden. För att bidra till ett legitimt och rättvist skattesystem är det viktigt att skattereglerna är generella, med breda skattebaser och skattesatser som är väl avvägda gentemot målen för den ekonomiska politiken. Utöver detta ska skattesystemet bidra till omfördelning, jämlikhet och jämställdhet. Tydliga regler bidrar till förståelse och legitimitet för skattesystemet och minskar även utrymmet och riskerna för fel och fusk.

Den stora skattereformen 1990/91 byggde på ett antal fördelningspolitiskt sunda och ekonomiskt rationella principer i syfte att utforma ett skattesystem som var både samhällsekonomiskt och fördelningspolitiskt effektivt. Dess bärande principer var lägre skattesatser, bredare skattebaser samt en mer neutral och likformig beskattning av olika inkomster, investeringar, sparformer och olika delar av den privata konsumtionen. Reformens huvudinriktning blev således lägre skatter på arbete för i första hand breda löntagargrupper, skärpt beskattning av kapital och minskade möjligheter till skatteplanering. En av de viktigaste ambitionerna med nittioalets skattereform var just att skapa en bättre balans mellan beskattningen av arbete och kapital.

Sedan reformen infördes i början av 1990-talet har ett stort antal avsteg gjorts från dessa principer med såväl fler undantag som stora skattesänkningar på inkomster och förmögenheter. Alla dessa avvikelser, i kombination med andra förändringar av skattepolitiken efter reformens genomförande, har lett till att dagens skattesystem kännetecknas av stora och allvarliga problem.

De många avstegen från en neutral och likformig beskattning har skapat smalare och mer instabila skattebaser. De stora skattesänkningarna har också försämrat skattesystemets förmåga att finansiera den offentliga sektorn. Dessutom leder en brist på likformig beskattning till stora samhällsekonomiska kostnader genom att snedvrider hushållens och företagens ekonomiska beslut. Ett av de mest allvarliga problemen i dagens skattepolitik är den skattemässiga obalansen mellan arbete och kapital med allt lägre skatter på kapital.

Behovet av en ny omfattande översyn av skattesystemet är stort. Grundbultar för översynen är att skattesystemet ska generera stabila skatteintäkter för finansieringen av våra gemensamma åtaganden, vara enkelt för enskilda och bygga på principen om att skatt ska betalas efter bärkraft.

Dock kan avsteg från principen om generella skatteregler i vissa fall motiveras av explicita krav på styrning eller av samhällsekonomiska effektivitetsskäl. Genom skatter kan vi främja en stark välfärdsstat och bättre folkhälsa samt styra mot minskad miljöpåverkan. Ett alltför stort fokus på optimering och styrning genom skattesystemet riskerar emellertid att göra skattesystemet komplicerat och på sikt att urholka välfärdens finansiering. Det finns därför starka skäl för enhetlighet.

För att värna mervärdesskatten som en effektiv intäktskälla för finansieringen av välfärden gäller en särskild varsamhet med att utvidga undantagen med nedsatta momssatser (tolv och sex procent). Andra insatser än skatteförändringar bör i första hand prövas. Ytterligare avsteg från principen om den generella momssatsen på 25 procent bör därför inte göras.

Skatt efter förmåga, välfärd efter behov

Skatt ska betalas efter förmåga och välfärd fördelas efter behov. Progressiviteten ska värnas så att den som har högre inkomster bidrar mer än den som har lägre inkomster, men alla får ta del av den gemensamma välfärden. Så ser den svenska välfärdsmodellen ut.

Det svåra ekonomiska läget har gröpt ur hushållens ekonomiska marginaler. Tio års reallöneökningar har ätits upp av inflationen. Sammantaget har kostnadsökningarna skapat en press på svenska hushåll som saknar motstycke på flera decennier. Vi har föreslagit en aktiv politik för att lindra hushållens ekonomiska bördor: en extra utbetalning av barnbidraget, höjt underhållsstöd, tankrabatt och elräknings- och skuldakut. Inför 2024 är det angeläget att hushållen får ytterligare stöd för att klara den ekonomiska krisen. Vi föreslår därför en rättvis skattesänkning för vanligt folk som inkluderar fler förvärvsinkomster än det av regeringen föreslagna jobbskatteavdraget. Skattesänkningen riktar sig mot låg- och medelinkomsttagare. Den rättvisa skattesänkningen för vanligt folk och andra angelägna åtgärder ska finansieras genom att bankernas övervinster beskattas. Vi föreslår en tillfällig skatt på bankernas räntenetto, alltså den vinst som uppstår då ränteintäkterna överstiger räntekostnaderna. Vi föreslår en tillfällig beskattning med 23 procent på den del av räntenettet som överstiger 150 procent av ett historiskt snitt. Endast bankernas svenska verksamhet omfattas av skatten. Skatten föreslås inbringa omkring 10 miljarder.

Vi välkomnar att Sverigedemokraterna och regeringen erkänt att det är möjligt att begränsa uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt, som förra året minskade statens intäkter med 12,9 miljarder. Andelen skattskyldiga som år 2023 betalar statlig inkomstskatt uppskattas till 11 procent, vilket är den lägsta andelen sedan skatten infördes 1991. Med en pausad uppräkning uppskattas andelen i stället uppgå till 13 procent, vilket är den näst lägsta nivån sedan införandet. I det ekonomiska läge Sverige befinner sig i är det en helt felriktad ekonomisk politik att rikta stora ekonomiska stimulanser till landets höginkomsttagare. Välfärden och vanligt folk ska prioriteras.

Överskuldssättningen, som har ökat kraftigt under det senaste året, måste motverkas på flera nivåer i samhället. Dels genom bättre stöd och insatser från Kronofogdemyndigheten, dels genom utökad skuldrådgivning och förbättrade möjligheter till riskbedömning vid beviljande av lån.

Under den moderatledda regeringen 2006–2014 skapades skatteflyftor utifrån inkomstkälla (lön, pension, ersättningar). Denna skatteflyfta är orättvis. För förtidspensionerade, sjuka, funktionsnedsatta, arbetslösa och föräldradediga är skatten fortfarande högre än för förvärvsarbete. Vi anser att socialförsäkringarnas syfte ska vara tydligt och transparent. Människor blir inte friskare eller kommer lättare i arbete genom högre skatt på de ibland knappa ersättningar de får. Olika typer av inkomster som baseras på arbetsinkomsten bör beskattas lika. Vi måste komma tillbaka till en likformig beskattning.

Pensionärernas levnadsstandard ska inte förbättras genom skattesänkningar utan genom att pensionerna höjs. Vi vill inte se nya skillnader i beskattningen där pension och socialförsäkringar beskattas lägre än lön. På samma sätt som den gemensamma välfärden är till för alla, är det också en styrka att alla bidrar till finansieringen via beskattning.

När Sverigedemokraterna och de högerkonservativa regeringspartierna justerade i den S-ledda regeringens budget för 2022 återinförde de en ny funkisskatt – det vill säga

att de som uppbär sjuk- och aktivitetsersättning betalar högre skatt än de som arbetar. Trots att det inför budgetprocessen 2023 fanns ett färdigremitterat förslag om att slutligt ta bort funkisskatten, lät Sverigedemokraterna och regeringen den ligga kvar. Detta i en inflationsekonomi, när det är viktigt att prioritera människor med små marginaler. Denna orättvisa bibehålls och förstärks i regeringens och Sverigedemokraternas budget för 2024. Det är orättfärdigt.

Vi vill att skillnaden i beskattning av sjuk- och aktivitetsersättning i förhållande till arbetsinkomster tas bort i samtliga inkomstintervall.

Hög facklig organiseringsgrad är en bärande del i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Pandemin har inneburit allt ifrån varsel och uppsägningar till extrema utmaningar i arbetsmiljön för anställda runt om i hela landet. Samtidigt ökade anslutningsgraden till fackföreningar och a-kassa. År 2018 infördes en skattereduktion för fackföreningsavgiften, men 2019 avskaffades den av de högerkonservativa partierna. Vi ser goda skäl att åter igen införa en skattereduktion för fackföreningsavgiften i likhet med den som gäller för medlemskap i a-kassan från den 1 juli 2022. Inte minst av likvärdighets skäl jämfört med arbetsgivares avdragsrätt för serviceavgiften till arbetsgivarorganisationer.

Omfördelning för ökad jämlikhet

Socialdemokratiens jämlikhetssträvan är i grunden en frihetssträvan. En viktig skillnad mellan den socialdemokratiska frihetssynen och den liberala är att vi inte nöjer oss med att alla i teorin har samma rättigheter och möjligheter. Vi eftersträvar också jämlika och rättvisa utfall. Jämlikhet i förutsättningar och utfall är det bästa för svenska folket.

Jämlikhet är starkt förknippad med rättvisa. Genom att skattesystemet finansierar vår gemensamma välfärd omfördelas resurser. Men utvecklingen av marknadsinslag inom den gemensamma välfärden har lett till att skattemedel omvandlas till aktieutdelningar samtidigt som vinstjakten sänker kvaliteten i verksamheterna. Marknadsinslag är dysfunktionella inslag i den gemensamma välfärden och måste successivt avvecklas. Offentligt, kooperativt eller ideellt ägande bör gälla för skola, vård och omsorg.

Klyftorna har ökat i Sverige sedan i början av 2000-talet. Det totala välståndet har stigit men inkomstökningen har varit ojämnt fördelad. Under samma tid har avskaffandet av ett flertal skatter samt stora inkomstskattesänkningar lett till att de som har det bäst ställt ekonomiskt fått betala lägre skatter. Kapitalinkomsterna har ökat kraftigt samtidigt som många med höga kapitalinkomster gynnas av omfattande undantag från ordinarie kapitalbeskattning. I en tid då klyftorna har vuxit på ett orimligt sätt vill vi möta detta genom att utnyttja den omfördelande kraften i skattesystemet i högre grad. Denna omfördelning leder i sig till ett ökat välstånd i samhället. Genom att fler får möjlighet till utbildning och kompetensutveckling skapas jobb och tillväxt.

När det står klart att välfärden står inför stora behov behöver vi diskutera både skattesystemet som en helhet och vilka skatter som kan bidra med större finansiering. En ökad enhetlighet i kapitalbeskattningen samt beskattning av stora ekonomiska tillgångar framstår som nödvändigt.

Kapitalinkomsterna är mycket ojämnt fördelade jämfört med andra inkomstslag. Tiondelen av befolkningen med de största kapitalinkomsterna hade 95 procent av

totalsumman av alla kapitalinkomster år 2020 och den procent av befolkningen som hade de största kapitalinkomsterna hade 59 procent av de totala kapitalinkomsterna.

I en internationell jämförelse har Sverige låga egendomsskatter. Ränteavdrag har därtill bidragit till upptrissade bostadspriser och ökad privat skuldsättning. Kostnaden för ränteavdraget skenar och uppgick redan förra året till strax över 22 miljarder, vilket var innan flera av räntehöjningarna. Kostnaderna väntas fortsätta stiga.

En annan skevhet i skattesystemet är att utdelning från och reavinst på onoterade aktier och andelar, det vill säga aktier och andelar som inte noteras på svensk eller utländsk börs eller är föremål för liknande notering, beskattas med 25 procent vilket är lägre än för börsnoterade aktier och andelar.

Skattereglerna för fåmansföretag syftar i grunden till att det ska vara neutrala skatteregler mellan den som väljer att vara anställd respektive företagare. För att öka neutraliteten och stärka rättvisan i vår finansiering av försvarets utbyggnad bör vissa justeringar göras. Delar som kan vara motiverade att se över är skattesatsen inom gränobeloppet och taket för där den högre tjänstebeskattningen sjunker till en lägre kapitalbeskattning. Taket är kopplat till inkomstbasbeloppet och eftersom topplönerna har dragit ifrån snabbare än inkomstbasbeloppet bör en justering övervägas. Regeringen bör återkomma med sådana förslag.

Sammantaget ser vi att de grupper som har störst skattekraft relativt sett borde bidra mer till finansieringen av den gemensamma välfärden. Sverige har också en i europeiska sammanhang låg bolagsskatt. Det förklaras bara delvis av den breddning av bolagskattebasen som skedde vid reformeringen av företagsbeskattningen. När reformen nu ses över i en utredning är det centralt att eventuella justeringar är fullt finansierade och att möjligheten till skatteplanering genom ränteavdrag stoppas.

Det krisläge som Putins anfallskrig mot Ukraina utlöst kräver att anslagen till det militära försvaret ska öka till minst motsvarande två procent av BNP. Förstärkningen av försvaret ska bäras av dem som har bäst ekonomiska förutsättningar. Därför vill vi utreda en ny beredskapsskatt. Skatten ska betalas av dem som har störst bärkraft. Den ska vara enkel att betala och administrera och ska bidra med finansiering till försvaret på cirka sex till åtta miljarder. Utan en sådan skatt riskerar en alltför stor del av reformutrymmet att ianspråk tas för Försvarmaktens räkning på välfärdens bekostnad.

Kriminalitet, skattefusk och skatteundandragande

Skattefusk och ekonomisk brottslighet är mycket allvarligt. Vid sidan av att det utarmar resurser från det gemensamma, vet vi att de kriminella gängen kan finansiera sin verksamhet genom olika typer av skattefusk, välfärdsbrottslighet och annan ekonomisk brottslighet. Det är oacceptabelt och varje sådant kryphål ska täppas till. De kriminella gängen ska bekämpas med samhällets fulla styrka.

Men skattefusk och ekonomisk brottslighet är systemhotande i flera avseenden. Att vissa flyr sitt ansvar för att betala skatt leder till att övriga behöver bidra mer. Dessutom riskerar bara farhågan om att andra smiter undan från att betala skatt att minska legitimiteten och den generella betalningsviljan. Fusk snedvrider dessutom konkurrensen och skapar ogynnsamma förutsättningar för seriösa företagare som gör rätt för sig. Därför ska skatteundandragande och skatteflykt kraftfullt motverkas. Det är därför motiverat att förstärka myndigheternas anslag i detta avseende. Välfärdsbrottslighet är andra sidan av samma mynt. Offentligt ägda företag ska givetvis föregå med gott exempel.

Reglerna om personalliggare har utökats. Arbetsgivardeklarationer på individnivå har införts. Ett ekonomiskt arbetsgivarbegrepp har införts och med det ett krav på registrering av utländska arbetsgivare som har anställda i Sverige. Den som är skyldig att göra skatteavdrag ska nu registreras som arbetsgivare hos Skatteverket. Fler steg för att använda systemets fulla potential behöver tas. Mer behöver göras för att motverka svartarbete och arbetslivskriminalitet. Den utredning som just nu arbetar med ett brett mandat behöver komma fram med ytterligare åtgärder. Steg för steg ska vi få svartarbetet att upphöra. Den svenska arbetsmarknadsmodellen ska upprätthållas. Därför måste åtgärderna mot arbetslivskriminalitet skärpas och utökas. Det är mycket angeläget för att stoppa utnyttjandet av människor på svensk arbetsmarknad och för att sätta stopp för snedvridningen av konkurrensen i näringslivet där seriösa företagare riskerar att slå ut av kriminella.

Det ska vara ordning och reda över vilka som bor i Sverige. Vårt välfärdssystem kräver att det finns korrekta uppgifter om de människor som lever i landet. Det är en förutsättning för att bekämpa brott såsom arbetslivskriminalitet. Viktiga verktyg för att motverka utnyttjande av människor eller vår välfärd är en ändamålsenlig folkbokföring och pålitliga uppgifter som lämnas till våra myndigheter. Den socialdemokratiskt ledda regeringen genomförde en lång rad åtgärder för att stärka kontrollen och förbättra kvaliteten i folkbokföringen. Det arbetet måste fortgå.

Reglerna om skattetillägg har skärpts. Men skatteflykten söker ständigt nya vägar och jämna steg krävs för att minska skatteundandragande. När skatteflykten är internationell måste arbetet för att motverka den också bedrivas globalt. Ett stort antal steg i arbetet har tagits. Det EU-gemensamma arbetet för att sätta press på jurisdiktioner med skadliga skatteregimer har försetts med skarpa motåtgärder vid transaktioner med företag i de jurisdiktionerna. EU:s granskning av dolda statsstöd till internationella jättekoncerner är betydelsefull. Skatteavtal har sagts upp när de lett till icke-beskattning istället för att motverka dubbelbeskattning. De globala techjättarna ska inte ges möjlighet att undslippa skatter utan måste bidra utifrån sin bärkraft och beskattas där värdena skapas istället för där skatten är lägst. Vi är däremot motståndare till att flytta beskattningsrätten från innovationsländer till marknadsländer. Det skulle urholka skatteintäkterna för länder som likt Sverige bygger sitt välstånd på att investera i människor och kunskap istället för att konkurrera med lägre skatter och löner. Det internationella informationsutbytet mellan skattemyndigheter ökar och gäller nu även land-för-land-rapporter.

En särskild utredare tillsattes under våren 2022 för att lämna förslag på ett system för en effektiv kapitalbeskattning av fysiska personer som flyttar ut och upphör att vara obegränsat skattskyldiga i Sverige eller som enligt ett skatteavtal får hemvist i en annan avtalsslutande stat. Syftet är att dessa personer ska kunna beskattas för kapitalvinster som har upparbetats i Sverige. Uppdraget skulle ha redovisats i februari 2024 men regeringen har lagt ned utredningen. Behovet av en modern lagstiftning och effektivare regelverk kvarstår dock. Det arbetet måste prioriteras.

F-skattereglerna har utretts och missbruksmöjligheterna ska stoppas. Skatteverket bör få bättre rättsliga förutsättningar att på ett mer effektivt sätt följa upp dem som har godkänts för F-skatt. I vissa fall bör godkännande för F-skatt därför kunna tidsbegränsas, högre krav på skötsamhet bör kunna ställas och myndigheten bör få utökade möjligheter att återkalla ett godkännande vid brister och missbruk.

Tullverkets möjligheter att stoppa gränsöverskridande brottslighet och införseln av vapen, narkotika och pengar i Sverige samt utförsel av bl.a. stöldgods är avgörande för

att knäcka den organiserade brottsligheten och öka tryggheten i vårt land. Därför behöver resurserna till Tullverket öka, samtidigt som tullens befogenheter regelbundet ses över och uppdateras för att på det mest ändamålsenliga sättet kunna bekämpa kriminalitet. Tullbefogenhetsutredningens betänkanden måste omhändertas och samverka med närstående myndigheter såsom polisen och Kustbevakningen bör fördjupas.

Skatter i bostadssektorn

Förutsägbarheten för människors boendesituation är viktig. Kritiken mot fastighetsskatten handlar sällan om viljan att bidra till det gemensamma utan om rädslan för att behöva lämna sitt hem eller få mycket högre bostadskostnader. På så vis har fastighetsskatten och marknadshyror betydande likheter. Redan diskussionen om oförutsägbara höjningar av boendekostnaderna skapar en osäkerhet. Den nuvarande borgerliga fastighetsskatten i form av den kommunala fastighetsavgiften har ett tak som gör att vissa höginkomsttagare inte betalar så mycket som de borde. Istället bär vanligt folk en större andel av finansieringen. Den borgerliga fastighetsskatten (kommunala avgiften) är regressiv vilket är moraliskt felaktigt och begränsar skatteinkomsterna. Vi tror dock varken på en reformering av den borgerliga fastighetsskatten eller på en återgång till den tidigare, eftersom den nuvarande skatten trots sina brister är förutsägbar. Att köpa en bostad är för de allra flesta det enskilt största ekonomiska beslutet man fattar under sin livstid. Det är därför väldigt viktigt att det finns långsiktiga förutsättningar vid ett sådant köp.

Förändringar av beskattningen av bostadssektorn riskerar också att få stora konsekvenser för prisbildningen på bostadsmarknaden, vilket skulle vara destabiliserande för ekonomin i sin helhet.

För att skapa tydliga och långsiktiga regler att förhålla sig till bör därför eventuella förändringar av beskattningen av bostadsmarknaden ske med försiktighet, över en längre tidsperiod och med största möjliga politiska enighet, helst i en större skattereform. Att minska den samlade beskattningen av bostadssektorn är emellertid inte aktuellt. Bostadssektorn är idag relativt lågt beskattad i Sverige. En lägre reavinstskatt eller stämpelskatt skulle leda till en förmögenhetsöverföring till de hushåll som gjort stora vinster på de kraftigt höjda bostadspriserna samtidigt som de genom ränteavdragen haft subventionerade lån. Det är inte fördelningsmässigt försvarbart att gynna fastighetsägande ytterligare. Det krävs snarare åtgärder för att relativt sett minska kostnaderna för hyresrättsboendet och därmed skapa en större skattemässig neutralitet mellan upplåtelseformerna. Kraftfulla hyreshöjningar, höga ingångshyror och ekonomiskt betingade vräkningar från fastighetsägarnas sida utgör ett stort fördelningspolitiskt problem som måste bemötas på fler sätt än att enbart verka för en hög bostadsproduktion. Ökad rörlighet på bostadsmarknaden skapas bäst genom att öka tillgången på attraktiva bostäder med rimliga kostnader oavsett upplåtelseform.

När den moderatledda regeringen 2007 avskaffade fastighetsskatten samtidigt som man valde att behålla ränteavdragen skapades en obalans. Det gör att staten subventionerar lån men inte längre löpande beskattar avkastningen från bostadsinvesteringar. Vi ser också att villa- och bostadsrättshushållens skuldsättning har ökat kraftigt de senaste åren tillsammans med en omfattande skatteskuld genom uppskjuten reavinstbeskattning.

Rotavdrag infördes som en konjunkturåtgärd i en tid då det rådde hög arbetslöshet bland byggnadsarbetare och så borde det fortsatt vara. Genom att stimulera till ökad efterfrågan av sådana tjänster kunde man pressa ner arbetslösheten. Den ekonomiska krisen slår nu med full kraft igenom även i bostadssektorn, samtidigt som bostadsbristen fortfarande är ett stort samhällsproblem. Bostadsbyggandet har i princip tvärstannat i Sverige – och en stor del av ansvaret faller på regeringen och Sverigedemokraterna som har valt passivitetens väg i bostadspolitiken. Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen satsade på att genomföra det största bostadspolitiska paketet på 20 år. Bland annat gavs den som planerade att bygga eller renovera flerbostadshus möjlighet att ansöka om investeringsstöd. Ett fortsatt investeringsstöd är nödvändigt för att kunna hålla uppe bostadsproduktionen som nu hotar att åter falla ned på en alltför låg nivå.

Gällande EU-rätt gör det inte möjligt att begränsa rotavdraget till att endast gälla bostäder inom Sverige eftersom rotavdrag riktar sig enbart till privatpersoner som har underhållsansvaret för bostaden. Sverige bör lyfta problemet och försöka få en förändring till stånd så att en sådan begränsning är möjlig.

Det är viktigt att avdrag i skattesystemet används så träffsäkert och effektivt som möjligt. Sverige och världen står just nu inför en grön omställning som kan leda till högre tillväxt, mer välbefinnande och lägre utsläpp – om vi har rätt politik för att möta den. Socialdemokraterna vill därför att rotavdraget reformeras, så att de som väljer att genomföra energibesparande åtgärder får en högre subvention. Genom att subventionsgraden för andra rotarbeten tillfälligt justeras ned, blir åtgärden offentligfinansierat neutral. Det är en viktig åtgärd för att styra arbetskraften och investeringarna så att de bidrar på bästa möjliga sätt till samhällsbygget – genom samhällsnödvändiga upprustningar och renoveringar. Socialdemokraterna avvisar därför också regeringens införande av en ny sorts ”lyxrot”, genom ett kraftigt höjt tak för både rut- och rotavdraget.

Användningen av hushållsnära tjänster har ökat kontinuerligt sedan rutavdrag infördes. Den samhällsekonomiska kostnadseffektivitet som antogs när rutavdrag infördes kan dock ifrågasättas. En granskning av rutavdrag från Riksrevisionen indikerade att personer med svag förankring på arbetsmarknaden inte gynnas i den omfattning som avsågs när rutavdrag infördes. Kostnadsutvecklingen i rutavdrag bör mot den bakgrunden följas noga och vägas mot nyttan, och i en sådan analys bör nivåer på taket särskilt granskas. Kollektivavtalsenliga villkor ska alltid gälla vid utförande av ruttjänster.

Klimat och miljöskatter

Avsteg från principen om generella skatteregler kan vara motiverade för att styra mot minskad miljöpåverkan i lägen när förbud inte är lämpliga. Principen om att förorenaren betalar kan vara motiverad liksom att stabil konsumtion av miljöpåverkande verksamhet kan fungera som en skattebas och bidra till välfärdens finansiering. Ett alltför stort fokus på optimering och styrning genom skattesystemet riskerar dock att göra skattesystemet komplicerat och kan på sikt urholka välfärdens finansiering. Risken för ineffektiva och dubbla styrmedel kan inte bortses ifrån.

Användandet av konsumtionsskatter i fiskala syften kan vara en belastning för den som inte har något alternativ. För att ge miljöskatterna trovärdighet och skapa hög acceptans är det viktigt att de har en tydlig fördelningspolitisk profil. Förändrade bränsleskatter är en fråga i stora delar av landet, inte minst för dem som bor på landsbygden och i pendlingskommuner.

Ett reformerat färdmedelsneutralt reseavdrag beslutades under våren 2022. Syftet var att åstadkomma en kraftig förenkling av systemet och att det utformas som en skattereduktion. På så vis har den samma värde för alla, istället för ett högre värde hos höginkomsttagare. Detta har Sverigedemokraterna och de högerkonservativa regeringspartierna ersatt med en kronpåbyggnad av det gamla otidsenliga avdragssystemet för bilägare. Tillsammans med annan högerkonservativ politik kommer detta att öka klimatutsläppen inom vägtrafiken och hotar även målet om en fossiloberoende fordonsflotta år 2030.

Beskattningen av förmånsbilar har reformerats för att det ska råda neutral beskattning mellan kontant lön och lön i form av förmånsbil. Ett undantag är fortsatt bilar med miljövänlig teknik. Ytterligare reformeringar för att åstadkomma neutral beskattning bör aktualiseras. Det kan vara rimligt att se över trängselskatten; syftet med en översyn ska dock främst vara att säkerställa att skatten fungerar som tänkt.

När bolagsskatten har sänkts genom att skattebasen har breddats har kreditinstitut nåtts av skattesänkningen utan att ha träffats av basbreddningen. Syftet med reformeringen av bolagsskatten har emellertid inte varit att minska kreditinstitutens bidrag till finansieringen av ett robust samhälle. Den 1 januari 2022 infördes en ny riskskatt för kreditinstitut med syftet att bland annat skapa utrymme för att täcka de indirekta kostnader som en finanskris riskerar att föra med sig. En oavsiktlig effekt är att även kommunal finansieringssamverkan når över tröskeln för att betala skatten. Eftersom effekten är oavsiktlig bör undantag införas så att Kommuninvest undantas från riskskatten. Reformeringen bör göras offentligfinansiellt neutral.

En beskattning av internationellt konkurrensutsatt produktion kan ha en negativ inverkan på svensk konkurrenskraft. Livsmedelsproduktion är en sådan sektor. Konkurrenskraften behöver beaktas om nya skatter ska införas eller subventioner avskaffas.

Flygskattens nuvarande utformning är rimlig under gällande förutsättningar, när det inte finns en möjlighet att beskatta utsläppen i internationell trafik genom flygbränslebeskattning. Det bakomliggande syftet är dock att beskatta utsläppen istället för en beskattning som bygger på ett komplicerat kontrollsystem över den enskildes flygresor. För att komma ifrån det systemet bör Sverige fortsätta verka inom EU och internationellt för att flygbränslebeskattning ska bli möjlig.

Övriga skatteförslag

Företag i tillväxtfasen kan ha svårt att betala marknadsmässiga löner för att attrahera och behålla nyckelpersoner. Reglerna om expertskatt har utökats och ett förslag om att utöka reglerna för personaloptioner har lämnats till riksdagen av den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen. Att bygga ut dessa system är inte önskvärt eftersom de då främjar ojämlikhet och låser in anställda i ett beroende till det företag de arbetar i.

Den absoluta merparten av Sveriges export och import transporteras någon gång under transportkedjan med fartyg. Sjöfarten är avgörande för Sveriges handel med omvärlden och därmed ytterst också för Sveriges välstånd. En stärkt svensk sjöfart är ett viktigt verktyg för att flytta allt fler långväga godstransporter från lastbil till tåg och sjöfart samt bidra till en minskad klimatpåverkan från transportsektorn. Sverige har ett system med tonnagesbeskattning med målsättningen att Sverige i ett internationellt perspektiv ska ha en konkurrenskraftig sjöfartsnäring. Vid införandet 2017 konstaterades att en utvärdering och uppföljning bör göras inte minst för att bryta utvecklingen med

en minskande svensk handelsflotta. Genom att göra en rad mindre justeringar i befintliga regelverk skulle svenska villkor bli mer likvärdiga med våra konkurrentländers och därmed skulle fler rederier som redan verkar i Sverige välja svensk flagg vilket sammantaget skulle generera ökade skatteintäkter. Den utredning som nu pågår behöver ta ett helhetsgrepp kring dessa frågor.

Niklas Karlsson (S)

Hanna Westerén (S)

Ida Ekeröth Clausson (S)

Sofie Eriksson (S)

Patrik Björck (S)

Mathias Tegnér (S)

Peder Björk (S)